

Sygn. akt I KZ 64/22

POSTANOWIENIE

Dnia 29 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **Ł. R.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 29 grudnia 2022 r.,
zażalenia podejrzanego na zarządzenie Przewodniczącej Wydziału IV Karnego
Odwoławczego Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 18 października 2022 r.,
sygn. akt IV WKK 16/22, o odmowie przyjęcia kasacji,
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone zarządzenie i sprawę przekazać do Sądu
Okręgowego w Świdnicy w celu przeprowadzenia dalszych
czynności w postępowaniu okołokasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 lipca 2022 r., sygn. akt IV Kz 246/22, Sąd Okręgowy w Świdnicy utrzymał w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Ząbkowicach Śląskich z dnia 16 maja 2022 r., sygn. akt II K 118/22, o umorzeniu postępowania karnego wobec Ł. R. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. i umieszczeniu go w zamkniętym zakładzie leczenia psychiatrycznego tytułem środka zabezpieczającego.

Podejrzany Ł. R., w toku postępowania odwoławczego, miał ustanowionego obrońcę z wyboru, jak i obrońcę z urzędu. Obowiązek obrońcy z urzędu podejmowania czynności procesowych na rzecz podejrzanego ustał z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania (art. 84 § 2 k.p.k.).

W dniu 15 lipca 2022 r. obrońca z wyboru podejrzanego złożył wniosek o sporządzenie na piśmie uzasadnienia postanowienia Sądu odwoławczego i doręczenie mu tego postanowienia wraz z uzasadnieniem.

W dniu 22 lipca 2022 r. doręczono obrońcy z wyboru odpis postanowienia Sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem (k. 599).

Pismem z dnia 18 sierpnia 2022 r. podejrzanym wniośł do Sądu Okręgowego w Świdnicy osobistą kasację, w której zawarł także wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. Podniósł, że stosunek obrończy z wyboru wygaśł wraz z prawomocnym zakończeniem postępowania (k. 600v).

Zarządzeniem Przewodniczącej Wydziału IV Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 22 września 2022 r. podejrzanym Ł. R. został wezwany do uzupełnienia braków formalnych osobistej kasacji poprzez sporządzenie i podpisanie kasacji przez adwokata lub radcę prawnego oraz wniesienie opłaty od kasacji w kwocie 450 zł. Wezwanie to doręczono podejrzanemu – doręczenie do rąk własnych – w dniu 27 września 2022 r. (k. 604).

Podejrzanym uiścił opłatę od kasacji w kwocie 450 zł (k. 605).

Zarządzeniem Przewodniczącej Wydziału IV Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 18 października 2022 r., sygn. akt IV WKK 16/22, odmówiono przyjęcia osobistej kasacji podejrzanego na skutek nieuzupełnienia przez niego jej braków formalnych w postaci sporządzenia i podpisania przez adwokata lub radcę prawnego (k. 606).

Jednocześnie tego samego dnia, 18 października 2022 r., Zarządzeniem Przewodniczącej Wydziału IV Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Świdnicy, sygn. akt IV KK 16/22, nie uwzględniono wniosku podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu, z uwagi na brak spełnienia przesłanki dotyczącej stanu majątkowego, o której mowa w art. 78 § 1 k.p.k. (k. 607).

Na zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji zażalenie wniośł podejrzanym. Nie zawarł w nim jednak konkretnych zarzutów, a co do meritum sprawy opisał jak wyglądał proces wnoszenia jego osobistej kasacji, wskazując, że był on co najmniej koordynowany przez dotychczasowego adwokata z wyboru, a także, iż w związku

ze złożeniem wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu, po wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych kasacji, oczekiwał najpierw na jego rozpoznanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie podejrzanego okazało się zasadne, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego zarządzenia i przekazania sprawy do Sądu Okręgowego w Świdnicy.

Postępowanie Sądu odwoławczego od momentu złożenia przez podejrzanego osobistej kasacji nie było prawidłowe. Trzeba podkreślić, że podejrzanym już w piśmie zatytułowanym „kasacja”, które nie zostało przez niego osobiście podpisane w chwili przesłania do Sądu, zawarł wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu do postępowania kasacyjnego (k. 600v). Wobec treści tego pisma, wyrażającego wprost wolę uzyskania pomocy prawnej w celu wniesienia kasacji objętej przecież przymusem adwokacko-radcowskim, należało w pierwszej kolejności wezwać podejrzanego do uzupełniania braków formalnych tego pisma przez jego osobiste podpisanie oraz wezwać go do wykazania, że nie jest w stanie, bez uszczerbku dla utrzymania siebie i rodziny, pokryć kosztów ustanowienia w sprawie obrońcy z wyboru. W aktach sprawy nie ma żadnego dokumentu, który wskazywałby na skierowanie takiego wezwania do podejrzanego. W tych okolicznościach miał on pełne prawo oczekiwać, że wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu zostanie merytorycznie rozpoznany. Pierwszy błąd popełniono zatem już na etapie wzywania podejrzanego do uzupełnienia braków formalnych kasacji. Przed wezwaniem do uzupełnienia braków w postaci sporządzenia i podpisania kasacji przez adwokata lub radcę prawnego należało rozpoznać wniosek podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu, po uprzednim wezwaniu go do podania aktualnych danych o stanie majątkowym. Wezwanie go do uzupełnienia braków formalnych poprzez sporządzenie i podpisanie kasacji przez adwokata i radcę prawnego było zatem co najmniej przedwczesne.

Jednocześnie powyższe uchybienie pociągnęło za sobą kolejne. W zażaleniu podejrzanym podaje, że pozostawał w przekonaniu, iż jego wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu zostanie rozpoznany. Jak już wskazano, po złożeniu wniosku, uzupełnionego przez osobisty podpis w sekretariacie właściwego wydziału Sądu odwoławczego (co nastąpiło już po wezwaniu podejrzanego do uzupełniania braków formalnych jego osobistej kasacji zarządzeniem z dnia 22

września 2022 r.), podejrzany mógł oczekiwać, że taki wniosek zostanie merytorycznie rozpoznany. Twierdzenie podejrzanego wzmacnia fakt, że uiszczył on opłatę od kasacji (k. 605), do czego został wezwany równocześnie z wezwaniem do zrealizowania wymogów przymusu adwokacko-radcowskiego kasacji. Tym samym należy przyjąć, że podejrzany zastosował się do otrzymanego wezwania, uzupełniając brak fiskalny kasacji, a co do udziału w procesie wnoszenia kasacji obrońcy pozostawał w uzasadnionym przekonaniu, że kwestię tę rozstrzygnie rozpoznanie jego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

Nie można zaakceptować tego, że rozpoznanie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu nastąpiło dopiero równocześnie z odmową przyjęcia kasacji, czy wręcz po wydaniu zaskarżonego zarządzenia. Z kolejności wszycia tych decyzji procesowych do akt głównych i adnotacji dotyczących dat ich wykonania wynika, że wniosek podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu został rozpoznany już po wydaniu zarządzenia o odmowie przyjęcia kasacji. Takie postępowanie stanowi naruszenie prawa podejrzanego do obrony i dostępu do Sądu kasacyjnego. Nawet wydanie decyzji odmownej co do wyznaczenia obrońcy z urzędu nie zamykałoby przecież Ł. R. drogi prawnej do kasacji – mógłby wtedy skorzystać z pomocy obrońcy z wyboru.

Oczywiście przedmiotem rozpoznawanego przez Sąd Najwyższy zażalenia nie jest (i zgodnie z prawem nie może być) zarządzenie o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu. Niemniej jednak jest ono ściśle związane z zaskarżonym zarządzeniem o odmowie przyjęcia kasacji do rozpoznania. Wobec tego tylko na marginesie trzeba zauważyć, że odmawiając uwzględnienia wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu Przewodnicząca IV Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Świdnicy odwołała się do stanu majątkowego podejrzanego, który ten podał w ramach pierwszego przesłuchania w dniu 28 października 2021 r. (k. 100), czyli ponad rok przed odmową wyznaczenia obrońcy z urzędu. Niezrozumiałym jest, dlaczego Sąd odwoławczy podnosi, że podejrzany nie wykazał żadnych nowych okoliczności związanych ze stanem majątkowym, w sytuacji, gdy wniosek podejrzanego został złożony w oparciu o art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. (i zasadnie został potraktowany przez Sąd odwoławczy jako wniosek z art. 78 § 1a k.p.k.) a podejrzany nie został wezwany do jego uzupełnienia, m.in. poprzez

przedstawienie swojego aktualnego stanu majątkowego. Nie można też pominąć, że wobec podejrzanego, na mocy prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego, wobec stwierdzenia działania w stanie niepoczytalności, zastosowano najsurowszy środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, stanowiący w rzeczywistości bezterminowe pozbawienia wolności w związku z jego stanem psychicznym. Niewątpliwie zatem już w momencie wnioskowania o wyznaczenie obrońcy z urzędu jego sytuacja zmieniła się diametralnie.

Z uwagi na powyższą argumentację należało uchylić zaskarżone zarządzenie i przekazać sprawę do Sądu Okręgowego w Świdnicy w celu przeprowadzenia dalszych czynności w postępowaniu okołokasacyjnym. Lektura zażalenia podejrzanego niewątpliwie prowadzi do wniosku, że podtrzymuje on swoją wolę korzystania z pomocy obrońcy z urzędu w celu wniesienia kasacji do Sądu Najwyższego. Wobec tego wydanie zarządzenia w przedmiocie dopuszczalności kasacji w kontekście spełnienia wymogu przymusu adwokacko-radcowskiego powinno być poprzedzone prawidłowym rozpoznaniem wniosku podejrzanego o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w celu sporządzenia i wniesienia kasacji.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

[as]